

ביקורת אמנות

הציורים של מתי הראל נראים מינוריים, אבל חושפים בהדרגה משהו רדוף ורודף

מתי הראל, Informationoverkill, שנת 2024. שעשוע והומור לצד תחושה מבשרת רעות

התראות במייל

אבי פיטשון

31 באוקטובר 2024

יש מקום לדין מהורהר, מלווה בליטוף סנטר, באבולוציה שעבר הציור של מתי הראל (שמוכר לחלקכם כבעל הגלריה המשפחתית החשובה הראל ביפו). מבט על כמה מהעבודות שהציג בתערוכת יחיד בגלריה P8 ב-2019 מגלה פיגורטיביות מוחצנת ועזה יחסית. לעומת זאת, בתערוכת יחיד מ-2023 בגלריה שין ז"ל חלק גדול מהציורים זונחים את הפיגורטיבי כמעט לחלוטין לטובת טקסטורות שגובלות במונוכרום. העבודות הפיגורטיביות במפורש בתערוכה היא היו פראיות יותר, מדוקדקות ומרובדות פחות מאלה שמוצגות כעת בגלריה Parterre. ומעניין במיוחד לגלות שחלק משמעותי מהציורים ב"פתיחה", התערוכה הנוכחית, צוירו באותה שנה. במילים אחרות, פחות משמדובר באבולוציה, מדובר במנעד שהראל בוחר את הזמן והמקום להציג דגשים והיבטים שונים שלו.

תראו, לא סתם אוזכר ליטוף סנטר במשפט הראשון כאן. סוג הדין הזה איננו לחלוטין משעמם אבל גם איננו "מעניין במיוחד". הפסקה הפותחת נכתבה בכנות וענייניות אבל יש בה אלמנט של פרודיה על

המצופה מכתובה על אמנות בקרב חלק מהאליטות הישנות ועוזריהן, שנאחזות בסנטריהן שכבר נשחקו עד דק כבקרנות מזבח בהיכלות ההגמוניה.

מתי הראל, Untitled, שנת 2023. מנעד רחב

בתערוכה בגלריה שין היה הרבה אבסטרקט, כמו אוסף קטעים אינסטרומנטליים של יוני רכטר, מתי כספי או שם-טוב לוי. "פתיחה" היא התנגשות בין פורטיס, אוונגרד פסיכדלי יפני ופוסט-פאנק גרמני

שום דבר מזה לא צריך לעניין את מתי הראל ואת מי שאוהבים ציור יותר מאשר את הדיבור או הכתיבה עליו. ומה שבאמת מעניין לכתוב על הראל - מה לעשות, אתם כרגע מול העיתון, לא בגלריה - זה שלמרות הטיימליין הנזכר שסותר תיאוריות על התפתחות בסגנון, "פתיחה" היא בכל זאת שיא בעידון, בדיוק ובניסוח של הסגנון הזה. במובן זה הראל מזכיר במהלכו מוזיקאי ששמר את החומרים הטובים לאלבום החדש שהרגע יצא, ולפני כן, כדי לשמור על נוכחות ונראות, הוציא חומרים טיפה אזוטריים יותר. או פחות, תלוי את מי שואלים. אמנם, כאמור, בגלריה שין היה הרבה אבסטרקט, לכאורה פחות נגיש, אבל היה לו נופך מקומי של פעם. כמו אוסף קטעים אינסטרומנטליים של יוני רכטר, מתי כספי או שם-טוב לוי. "פתיחה" היא התנגשות בין פורטיס, אוונגרד פסיכדלי יפני ופוסט-פאנק גרמני - אבל רק אחרי שמבינים אותה.

מתי הראל, Untitled (Geocolor), שנת 2023

מתי הראל, Untitled (Etrog), שנת 2023. לא באמת חלוש

השפה הציורית של רוב "פתיחה", וזה דבר שקורה הרבה כשמדובר בציור מינורי לכאורה ("חלוש" בשפת המדור), עושה חשק ראשוני לסוב על העקבים ולחמוק צמוד לקירות בחזרה לרחוב דיזנגוף. ואז מגיעים ההשתהות ואורך הנשימה, ומתגלים הריבוד והתחכום -

ובעיקר הניגוד בין הרוגע הסביר והכמעט משועשע שמעורר המבט הראשון ובין משהו מטריד, רדוף ורודף שנחשף עם ההתעמקות. השעשוע וההומור הדק אכן נוכחים בחלק מהציורים, אלמנט שמחזק על ידי כותרות מצחיקות שמשורבטות מתחתם.

מתי הראל, Untitled (House), שנת 2023. ההשתהות ואורך הנשימה מגלים ריבוד ותחכום

הראל נוכח בגלריה וחושף שקרן מור בכבודה ובעצמה הגיעה לפתיחה והתלוננה על כך שלציורים אין שמות. אכן, רובם המוחלט נקראים בנוהל "ללא כותרת", עם סוגריים ובהם ראשי תיבות של שם האמן, מספר סידורי, או מילה-שתיים שמתארות סכמטית מוטיב מרכזי כלשהו. הראל שיתף פעולה בחפץ לב ונתן לציור ובו דמות אנושית דהויה הנראית יותר כמו רוח רפאים, שלצדה מוטיב מעצבן של כד/ואזה/כלי קיבול מעבדתי החוזר גם בציורים אחרים ומעליה אוסף צורות אליפטיות, את הכותרת הכי לא פוליטיקלי-קורקטית באמנות עכשווית בישראל: "כושי בורח ממפולת אבטיחים". לציור סמוך, שקשה להחליט אם הוא קומפוזיציה של צורות או נוף בסגנון פרימיטיביסטי פלוס אליפסה עם פרצוף מצוירי ילדים, נתו כותרת שגם אם היא מהדהדת דעה קדומה על ציורים שאינם ריאליזם מפורש או קלאסי ועל קשוי ההדיוט להבינם, היא עדיין מצחיקה: "הפסיכולוג: הייתי מאשפז אותך". ציור שבמרכזו דמות אנושית עירומה שגפיה מתמתחים ימינה ושמאלה עד לקצה הפריים קיבל את השם "ישו נוזל מהצלב".

תוך כדי תהליך השקיעה ההדרגתית בציורים מתגבשת תחושה אחידה וספציפית שפתאום הופכת למילה שנדלקת בתוך המוח כמו שלט ניאון באנגלית: Foreboding. תחושה מבשרת רעות

מתי הראל, Untitled (Eagle), שנת 2024. רחם שנראה כמו שחף עם מקור של עוף דורס

בציורים הנזכרים ובעוד כמה דומים להם מתקיים אותו הילוך על חבל דק שבין פיגורטיביות שמתמסרת רק חלקית לפענוח הצופה ובין

האפקט המופשט של הקומפוזיציה. אליהם מצטרפים ציורים על כמה טווחים של התמסרות. כאלה שאפשר לזהות בבירור מה רואים בהם אבל הסיטואציה שבהם מפורקת וסוריאליסטית (חתול שחור ומתחתיו אולי הפרימט הנקרא לוריס בוהים בחזית הפריים לכיוון ימין, ובקצה השני מה שנראה כארובות בית חרושת מרוחק יותר), או נראית כאילוסטרציה של חלום (דמויות כמו-נסחפות במורד נהר שוצף שקצהו נעלם על סף בית כפרי מוקף צמד ברושים). ישנם כמה ציורי נוף בלהות, גם הם על המנעד שבין סיוט מעוות (ראש ליצן-גולגולת מרחף בשמים), סוריאליזם מקריפ וסימבולי (בציור Informationoverkill), ואפילו כשמדובר בנופים ריאליסטיים כמעט לחלוטין נוכחת בהם הפרעה מפורשת או אווירתית: לשחף שעף מעל יער יש מקור של עוף דורס (אמנם מדובר אכן בעוף דורס - רחם - אבל הראל מצייר את גופו כך שהוא מזכיר יותר שחף). אגם שלא ברור אם עננים משתקפים בו או שחלקו קפוא, או שזה ים המלח, מתוחם מצד שמאל בחומה שעליה רשומה המילה Notte, לילה באיטלקית. על קו האופק מזדקר אי, או טירה. יש עוד נוף טרשים לבן שמעליו רקיע בכחול לא לגמרי טבעי ובצד שמאל פיגורת אישה-רוח בסגול משקיפה על עמוד ענן.

מתי הראל, Notte, שנת 2024. הפרעה מפורשת או אווירתית

מתי הראל, Untitled (Friday), שנת 2024. הציורים פועלים על כמה טווחים של התמסרות

כל התיאורים הנ"ל נשפכו עליכם כדי להגיע לפואנטה. תוך כדי תהליך השקיעה ההדרגתי בציורים, מהחזות הצבעונית ומסבירת הפנים ועד לגילוי שלל הצרימות, ההפרעות וההפחדות שמאחוריה, מתגבשת תחושה אחידה וספציפית שפתאום הופכת למילה שנדלקת בתוך המוח כמו שלט ניאון באנגלית: Foreboding. תחושה מבשרת רעות. מה שלא סופר עד עכשיו זה שהאמן הגרמני דניאל ריכטר (שמציג כעת בגלריה הראל ובזומר) כתב טקסטים פואטיים קצרצרים המלווים חלק מהציורים. הטקסט ליד הציור עם הלילה באיטלקית מתחיל כך: A foreboding/A giant beak of steel/A heaven underneath. אלה העובדות.

מתי הראל, "פתיחה". אוצר: רועי ברנד. Parterre (פרישמן 37, תל אביב). עד 9.11

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו
מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר
האיכותי בישראל
© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ